KOM UD OG LÆR!

Forløb 23
NAT/TEK
4-6 klasse

- om vores vejr og klima

KEND DIN LANDSBY

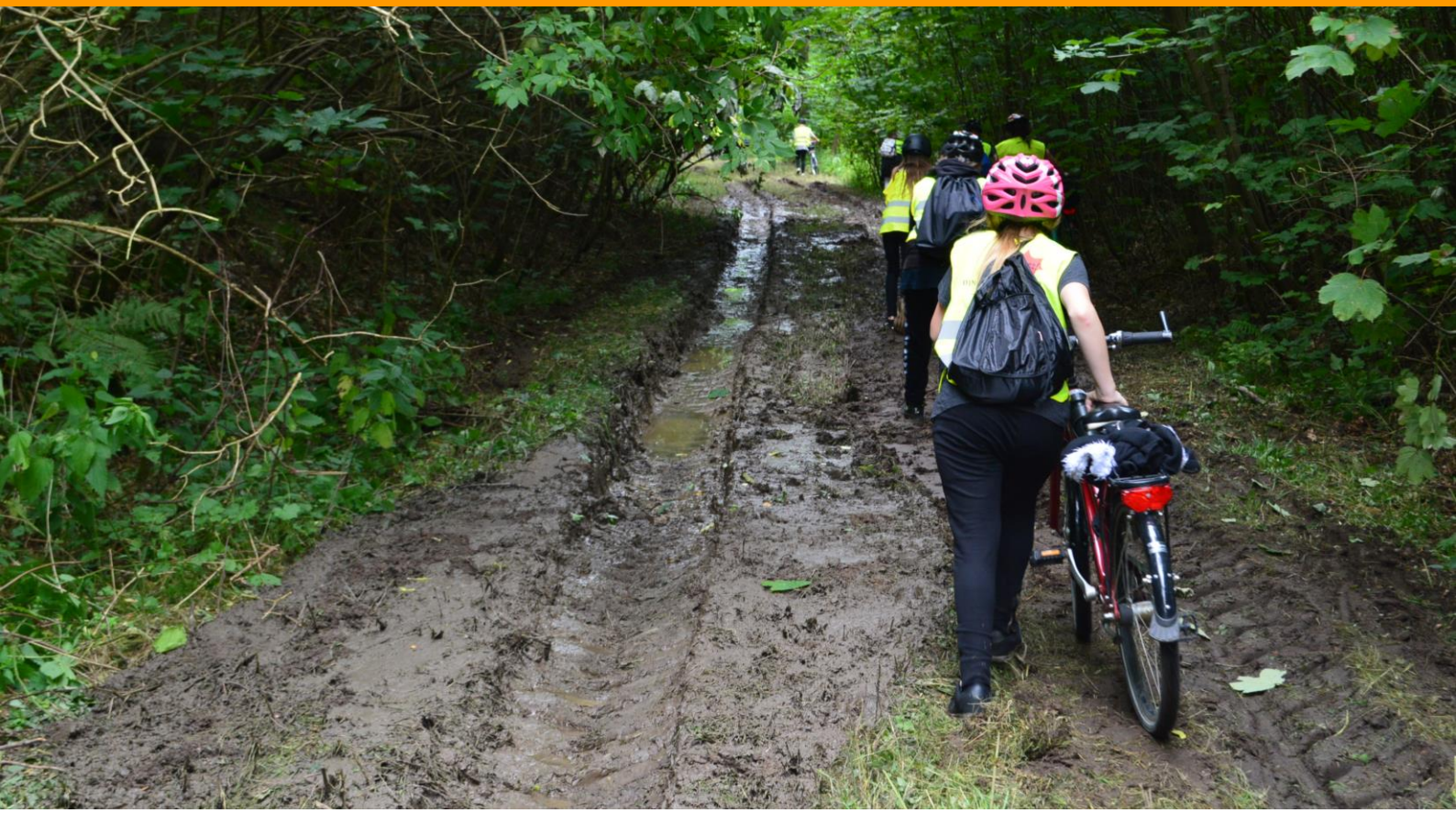

Ud i den friske luft
Vi skal ud og se på vejret. Vi håber solen skinner, når vi er på tur, men det er ikke sikkert - for vejret skifter hele tiden.

Hvordan er vejret?
Vejret påvirker os og vore sanser. Hvordan klarer vi os f.eks. når vi ikke kan se noget i tåge ude i skoven?

Hvad gør vi ved det?
På turen ser vi på noget af alt det, der er lavet af pga. vejret og klimaet – f.eks. vindmøller, læhegn, huse, solceller, isolering, vandingsanlæg og køleskabe.

Vi ser også tilbage på vejret, som det var engang. F.eks. dengang det var så koldt, at man kunne gå på isen til Endelave, eller dengang der var orkan og træerne væltede.

Forord:

Hæftet beskriver et forløb, hvor eleverne uddannes til at formidle historier fra landsbyen ved eller nær ved jeres skole. Forløbet skal ses som et forslag, der kan rettes til efter lokale forhold og klassens behov.

Udgangspunktet er landsbyen ved jeres skole i Hedensted Kommune, med det særpræg, der findes lige på jeres sted. Der fokuseres på den lokale historie, men fra det nære kigger vi også ud i Danmark og den store verden.

Eleverne kommer til at arbejde med helt lokalt stof og får hermed en bedre indsigt i deres lokalområde. Det gør arbejdet nærværende, og ofte kan eleverne supplere med viden hentet fra familie og bekendte.

Forløbet er et ud af mange KOM UD OG LÆR! - tilbud fra Glud Museum, hvor undervisningen flyttes ud i nærområdet med hjælp fra museets kultur- og naturvejleder.

En uundværlig samarbejdspartner er lokalarkiverne og lokale beboere, hvor vi henter guld i form af lokalhistorisk viden og de mange gode historier, der findes i gemmerne.

Det kan også være en god idé at besøge et af museerne. Her kan man få en spændende dag med aktiviteter og mulighed for at komme tæt på livet, som det var i gamle dage.

Hvis I har idéer til ændringer og forbedringer, så sig endelig til, så vi kan få gjort hæfterne så anvendelige som muligt.

Kontakt: Glud Museum, Jens Kjær
Tlf. 42 67 43 13 – E-mail: jk@gludmuseum.dk

HEDENSTED KOMMUNE

KEND DIN LANDSBY

MVSÆET I GLVD 1691 1692

Indhold:

Forord	2
Planlægningsmøde	3
Læringsmål	3
Timeforbrug	3
Elevernes forberedelse	4
Helt hen i vejret	5
Vandretur med vejret	6
Evaluering	7
Baggrundsmateriale	8
Brug museerne	9

Planlægningsmøde:

Glud Museum hjælper gerne med at planlægge og gennemføre et forløb ved jeres skole. Kontakt derfor museets kultur- og naturvejleder i god tid, så I kan få aftalt et planlægningsmøde og datoer for forløbet.

På planlægningsmødet rettes forløbet til, så det passer til klassens behov og mulighederne i skolens nærområde.

Læringsmål fastsættes og forløbet tilrettes i forhold til det.

Der afstemmes forventninger og aftales fordeling af opgaver.

Museet kan bl.a. hjælpe med:

Kontakt og aftaler med lokalarkiv.
Kontakt til lokale borgere, der kan hjælpe.
Baggrundsmateriale (historie til forberedelse, kort mv.).
Gennemføre tur og uddannelse.
Evt. museumsbesøg.

Læringsmål:

Læringsmål aftales med læreren. Forløbet kan som eksempel lægge mere eller mindre vægt på brug af IT – og sagtens gennemføres uden videooptagelser.

Læringsmål for Natur/teknik:

- Du har hørt om højtryk og lavtryk og ved hvorfor det blæser.
- Du har kendskab til vindstyrker og deres betegnelse.
- Du har kendskab til klimaforandringernes forventede betydning.

Læringsmål for IT:

- Du kan optage en video med dine klassekammeraters formidling.
- Du kan finde digitale kort på kommunens hjemmeside og kopiere udsnit af kort og luftfotos.

Timeforbrug:

Planlægnings-møde	Elevernes forberedelse	Helt hen i vejret	Vandretur med vejret	Opsamling og evaluering
2 timer	2 timer	2 timer	2 timer	2 timer

Elevernes forberedelse:

Snak om vejret. Hvad ved eleverne allerede?
Hvad for noget vejr findes der? Hvad for noget vejr kan du bedst lide?
Tordenvejr, Regn-, Sne-, Blæse-, Frost–, Tø-, Solskins-

Hvor mange slags vejr er der?

Der er af og til vejrrekorder. Nævn forskellige muligheder for rekorder – f.eks. den koldeste vinter i 100 år, den varmeste sommer, den vådeste juli måned osv.

Hvorfor skifter vejret?

Hvad er det der styrer vejret? Hvorfor blæser det? Hvorfor regner det?

Vejr og tøj

Hvordan hænger tøj sammen med vejret?
Nævn al mulig beklædning og dets sammenhæng med vejret.

Hvad betyder klimaet

Klimaforandringer – hvad betyder det?

Hvordan bliver vejret på turen?

Det er ikke sikkert vi ved det på forhånd for vejret skifter hurtigt. Hvad synes I vi skal tage på, når vi skal på tur?

Helt hen i vejret:

Vejrmøller er selvsagt meget afhængige af vejret og det er oplagt at lægge turen forbi en af de gamle møller. Hvorfor blæser det? Kan det blæse for meget og hvad gør man når det ikke blæser?

Bjerre Mølle

En fin gammel vejrmølle, der er åben, så man kan komme ind og kigge. De store møllevinger omsætter vindenergien til drivkraften, der får møllestenene til at rotere, så kornet kan males til gryn eller mel.

Med vindens hastighed

Kan man overhale vinden? Når det stormer, blæser vinden med ca. 25 m/s. Hvor hurtig er det? Eleverne kridter banen op og løber om kap med vinden.

Tilpasninger til vejret

På rundtur i landsbyen kigger eleverne på de tilpasninger mennesker udviklet for at klare vejr og klima. Solide huse med isolering, køleskabe, oliefyr, læhegn, halvtage, regntøj…

Klimaforandringer

Mere regn og stigende vandstand i havet. Får det nogen betydning for lokalområdet?
Hvor løber vandet hen? Eleverne kigger på nedløbsrør, dræn, regnvandsbassiner, grøfter, vandløb – måske Bjerre Engsø.

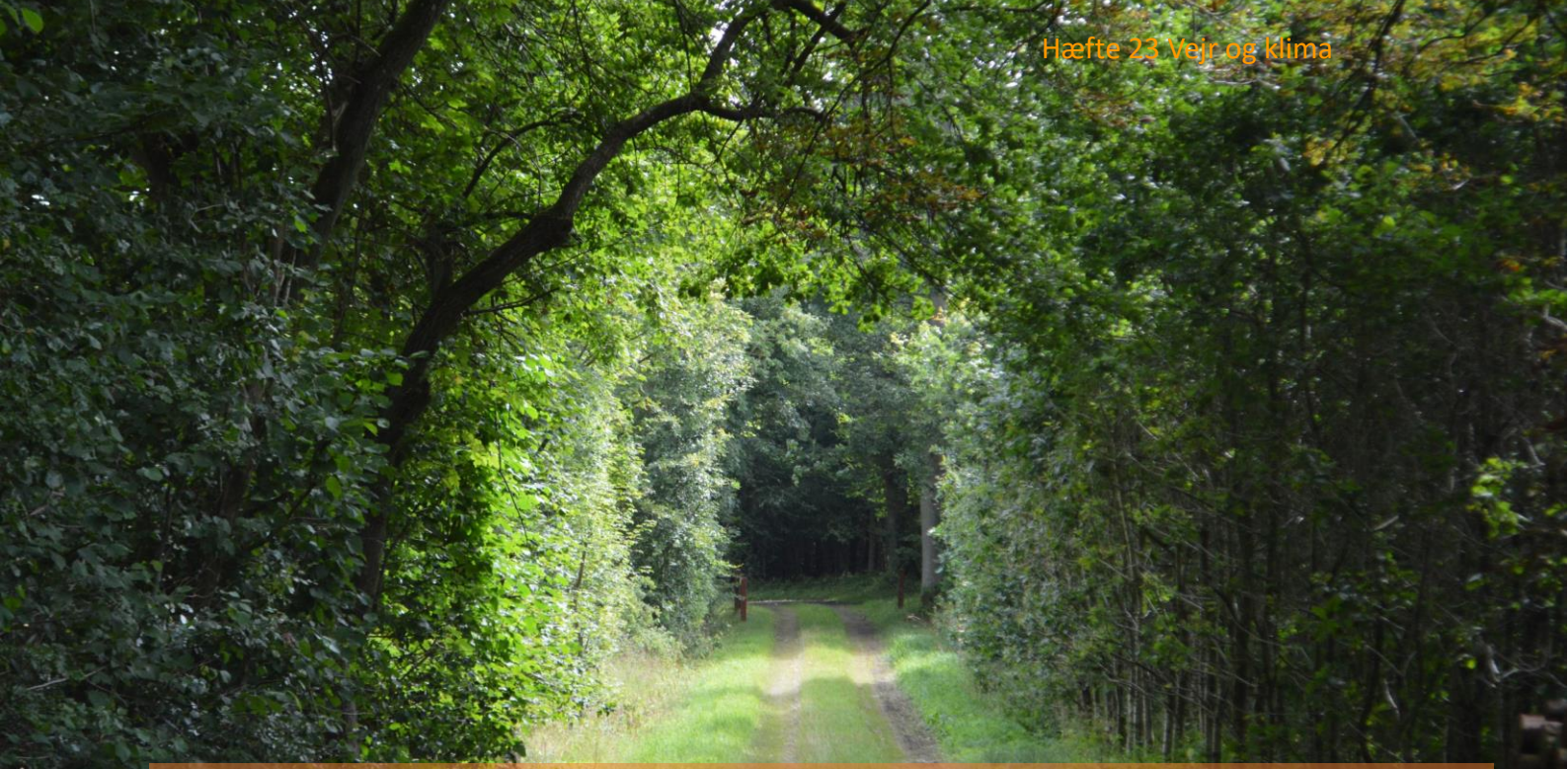

Vandretur med vejr:

Fuglkær

1917: 1. Verdenskrig – Tysk ubådsblokade gav mangel på petroleum.
I 1917 var der et varmt og tørt forår (maj) med vejrskifte ved Skt. Hans. Nu holder man Skt. Hans i Fuglkær. Midsommer – hvad er det?

Fuglkær var dengang en mere våd mose (før dræning) og alle gårdene (8 stk.) havde en moselod, hvor der kunne graves tørv. Hvad er tørv? Man kunne ikke får petroleum, men klarede sig med tørv.

Har eleverne sovet i shelters? Hvordan holder man varmen? Kuskeslag!

Mosekonen brygger

Tågedisen der dannes, når den kolde luft samles i lavningerne og luftens fugtighed fortættes.

Leg: Vi skal gå i tåge efter en lyd. Lisbeth laver dyrelyde.

1942: Oplæsning - Rekordlav temp.: Gennemsnit og Tmin = -31 grader, Isvinter, Isslag –
BHHH: 6 dage i marts: 500 kg isslag på hver tråd mellem masterne + kraftig østenvind (!!!)

Orkan

1967: Oplæsning af tekst fra "Vejret i 100 år" - Storm til orkan. Hvad sker der med træerne – BHHH

Marken langs Lystrupvej:
1992: Oplæsning af tekst fra "Vejret i 100 år"
Juni: 1 mm – TØRT – Hvad sker der med planterne på marken? August = tordenvejr

Efter forløbet - evaluering:

- Hvad har du lært under forløbet?

_____

_____

- Har undervisningen været anderledes end normalt? Beskriv.

_____

_____

- Hvad synes du om den måde at lære på, som du har oplevet under forløbet?

_____

_____

- Har forløbet givet dig større motivation for og interesse i at lære nyt om din by og dit nærområde? Uddyb.

_____

_____

- Hvad har været det bedste under forløbet?

_____

_____

- Hvad kan forbedres?

_____

_____

Baggrundsmateriale:

Hedensted.dk – søg efter digitale kort

Kenddinlandsby.dk

Dansk vejr i 100 år i tekst og billeder, Aschehoug 2007

Museerne i kommunen har meget at byde på og de vil gerne have besøg af skoleelever.

Med et tema om vejr og klima, så er der nok at tale om på Glud Museum. Her handler det om den gamle landsby, hvor vejret altid var det store taleemne.

Glud Museum

En fantastisk samling smukke gamle huse og gårde, der fortæller om livet i østjyske landsbyer.
Museet har en skoletjeneste med aktiviteter for eleverne og en udfarende kultur- og naturvejleder.
Se mere på: gludmuseum.dk

Hjortsvang Museum

Her er masser at kigge på – store og små maskiner, gamle redskaber og huse indrettet som i gamle dage.
Museet tilbyder gratis skoletjeneste med besøg på typisk 1½-2 timer – evt. op til 4 timer.
Se mere på: hjortsvangmuseum.dk

Mindestuen i Gl. Sole

Her åbnes dørene efter aftale til en skolestue, der ser ud som for 100 år siden. Den gamle privatskole fortæller også historien om "De stærke jyder" – en religiøs bevægelse, der blev udbredt her på egnen.
Se mere på: destærkejydersskole-mindestuen.dk

Juelsminde Havnemuseum

Fortæller fiskernes historie og historien om havnen og færgehavnen.
Se mere på: havnemuseum.dk

Uldum Mølle

Den fine gamle mølle maler stadig og er rammen om et møllemuseum og en udstilling, der viser udsnit af livet i og omkring det store Uldum Kær.
I kan selv male mel og se mølleren arbejde.
Se mere på: uldummolle.dk

Danmarks Ferguson Museum

Her er der traktorer og andre landbrugsmaskiner i lange baner. Man må selv gå rundt og kigge i verdens største samling af Ferguson traktorer.
Se mere på: fergusonmuseum.dk